

Lærling i 50'erne og 60'erne

Hele processen med at blive udlært drejede sig ikke kun om at lære et fag. Det var også en socialisering. Lige fra starten lærte den unge lærling at kende sin plads. Han lå nederst i hierarkiet i forhold til de ældre lærlinge og de udlærte svende. En lærling skulle vige for en svend, hvis de stod i kø ved stempeluret. Han skulle sige "De" til svendene, og der var ikke langt til en øretæve, hvis han overskred de uskrevne regler. Lærlingene måtte f.eks. ikke tiltale svendene med deres øgenavn, og skete det, risikerede de at få et drag over nakken.

På nogle virksomheder, som f.eks. B&W, fik eleverne karakterer i løbet af deres læretid. De fik ikke kun karakterer for deres faglige kunnen, men også for flid og opførsel. Tingene plejede at hænge sammen. I starten lå karaktererne som regel lavt, og så gik det fremad; de unge lærte både faget og den nødvendige disciplin. Lykkedes det ikke, holdt de som regel op. En læreplads var for mange den bedste vej til at skabe sig en god tilværelse, og var der problemer med, at lærlingen ikke kunne indordne sig eller ikke mødte til tiden, gik forældrene eller det familiemedlem, der var på fabrikken, i forbøn for den unge med ønske om, at han kunne blive, og at man nok skulle følge sagen op derhjemme. Den unge skulle vise sig moden og motiveret til at leve op til både familiens og virksomhedens forventninger. Lærepladsen blev en del af den unges opdragelse.

△ Svendeprobe. Ved læretidens udløb skulle lærlingene til svendeprobe. Proven bestod i en opgave, hvor lærlingen skulle vise, at han beherskede fagets mange finesser. Her er det en murerlærling, som har fået til opgave at mure en skorsten op. Når han var færdig, blev resultatet vurderet af en skuemester, som kontrollerede, om arbejdet var rigtigt udført, så lærlingen kunne få sit svendebrev.

(Foto: ABA)

Det var langt fra alle steder, at lærlingen fik den faglige oplæring, han skulle. Nogle steder blev de regnet for en billig arbejdskraft, man kunne sætte til hvad som helst. Her fik de ikke lært faget ordentligt, og i værste fald fik de ikke deres svendebrev. Heldigvis var der også virksomheder, der sørgede for en god uddannelse af deres lærlinge.

Der blev stillet store krav til lærlingenes faglige kunnen. Ud over at arbejde i den almindelige arbejdstid skulle de gå på teknisk skole flere aftener om ugen. Der var ikke megen fritid, fordi arbejdet og skolegangen fyldte det meste af hverdagen. Så der var kun weekenden til at slappe af i og være sammen med vennerne. *Jeg boede i Hellerup dengang, så jeg gik ude på Gentofte Tekniske Skole. Og det var jo i vinterhalvåret, der gik vi fire gange om ugen på aftenskole... Det var efter arbejdsdagen, så det var rimelig hårdt... Der var jo mange af os, vi kunne jo godt have lidt svært ved at holde os vågnede sidste timer.* (Kleinsmed, der kom i lære i 1960)

Det var en stor dag, når en lærling blev udlært. Det betød, at han fra den ene dag til den anden skiftede status og blev svend, og det blev nu forventet, at hans tidligere kammerater, der stadig var lærlinge, skulle sige "De" til ham. Han steg også i løn og blev i stand til at forsørge sig selv. Desværre blev mange lærlinge fyret, umiddelbart efter at de havde fået deres svendebrev, og måtte stille sig i køen med de mange arbejdsløse. Hans chancer for at få arbejde var dog større, end hvis han var ufaglært.

Lærlingeloven blev lavet om i december 1956, og i de efterfølgende år blev der indført dagundervisning på de tekniske skoler i stedet for

aftenundervisning. Loven blev dog først endeligt gennemført i 1964, da Venstre og de Konservative samt Dansk Arbejdsgiverforening ønskede en 8 års afviklingsperiode.